

Дарія ШОСТАК
м. Первомайськ
Миколаївська обл.

СУЧАСНА ВЕСІЛЬНА ОБРЯДОВІСТЬ НА МИКОЛАЇВЩИНІ *

Звичаї та обряди українського народу є цінною культурною спадщиною, важливим джерелом для вивчення життя народу.

Сучасні весільні традиції базуються на давніх, відбиваючи світогляд, мораль, поетичні уявлення і артистичні здібності, багатство фантазії сучасників. Автор досліджував весільне дійство в селі Лиса Гора Первомайського району, що на Миколаївщині.

Лиса Гора – населений пункт, заснований в 1775 р. як козацький зимівник. Село розкинулося на схилах річки Чорний Ташлик. Історично національний склад поселення формували українське козацтво, втікачі з Молдавії(перша половина XIX ст.), а пізніше, (друга половина XX ст.), переселенці із західних областей України – гуцули, бойки. Склад населення вплинув на формування традицій, укладу життя лисогірців. Весілля на початку XX ст. в с. Лиса Гора містило всі відомі весільні дії (заручини, оглядини, сватання...). Всього того, що збережено в пам'яті старожилів лисогірці намагаються певною мірою дотримуватися і по сьогоднішній день. В кінці 30-х – на початку 40-х рр. XX ст. весілля проходило протягом трьох днів (неділя, понеділок, вівторок). Молодий до молодої їхав кіньми, потім разом запрошували на весілля шишкою (обрядовим хлібом). На третій день всі запрошені несли до двору, де відбувалося весілля, кури. Жінки різали, патралаи, варили курей, подавали до столу, гуляння тим часом продовжувалось: катали кіньми молодих, потім сходилися свати чи в одних, чи в інших батьків молодих, продовжували веселощі. Танцювали під гармошку, балалайку, співали обрядових пісень. Крім обрядових страв для гостей готували смажену картоплю, картопляники. В післявоєнні 40-і роки весілля відзначали дуже скромно, символічно (записано Шостак Дарією зі слів жительки села Лиса Гора Гоменюк Раїси Йосипівни 1928 р. н.). Більш багаті весілля проходили в Лисій Горі в 50-х рр., хоча в цей період поступово завмирає звичай вінчатися у церкві. Відновилася ця традиція аж на початку 1990-х рр. Господарі наймали колгоспний духовий оркестр, музикантами в якому були брати Дунарі, в їхньому виконанні користувалися популярністю вальс із кінофільму "Отаман Кодер", краков'як, полька, українські народні пісні. Весілля проходили частіше всього взимку, тому на столи подавалися квашені огірки, капуста, яблука, помідори, крім того, пироги, вертути, плачинди. Пізніше, в 1960-х рр. смажили в печі м'ясо та рибу, готували холодець, узвар, тушковану капусту. Горілку робили із цукрового буряка і називали її сивухою. Десь в кінці 1960-х рр. весілля проводять протягом двох днів: суботи та неділі. В другій половині 1970-х рр. на зміну духовому оркестру прийшла колгоспна естрада, естрадний ансамбль виконував пісні популярних в той час вокально-інструментальних ансамблів "Пламя", "Лейся, песня" та ін. Майже до кінця 1970-х рр. існував звичай ходити дивитися на молоду. Не запрошені батьками та молодими на весілля жителі села (а всіх запросити було неможливо, адже село дуже велике) збирались і приходили під вечір після роботи на весілля – "дивитися на молоду". Для них господарі готували лавки у дворі. Незапрошені могли танцювати, слухати музику, спілкуватися з молодими, від цього весілля ставало багатолюднішим, переповненим гомоном та жартами. Коли батьки запрошували до

* Запис весілля у селі Лиса Гора на Миколаївщині здійснювався ученицею 10 класу Дарією Шостак протягом 2006 – 2007 років. Ця робота дістала високу оцінку на Міжнародному конкурсі з українознавства, проведеного у квітні 2007 року Науково-дослідним інститутом українознавства Міністерства освіти і науки України.

столу гостей, то незапрошені розходилися. (Записано зі слів жителя села Лиса Гора Молдована Івана Терентійовича 1944 р. н.).

Змінювалися часи, приносячи певні незначні зміни і у весільні обряди. Заручин як таких в Лисій Горі кінця ХХ – початку ХХІ ст. немає. Батьки молодих вважають, мовляв, ми люди прості, один одного якщо і не знаємо особисто, так через знайомих дізнатися можна все про сім'ю молодого чи молодої аж до сьомого коліна. Якщо сім'я молодого не задовольняє своєю порядністю чи матеріальними статками тощо батьків молодої чи молодого, то ведуться розмови з власною донькою чи сином про непідтримку, заперечення батьками їх вибору нареченої, нареченого. Якщо батьки погоджуються з вибором власної дитини, то молоді і батьки домовляються про сватання. Це передвесільне дійство схоже на "допити", що проходять на Кіровоградщині.

Сватання відбувається в домі нареченої. Батьки нареченої запрошують дві пари старостів, котрі старостуватимуть і на весіллі зі сторони молодої. Старостами можуть бути близькі родичі – двоюрідні брати, сестри, або друзі, куми, які, бажано, щасливі в шлюбі. Наречений з батьками і теж з двома парами старостів приходять у домовлений час, частіше це післяобідні чи вечірні години. Про наміри парубка одружитися говорять старости і старостиhi. В знак згоди дівчина перев'язує праву руку хлопця гарною хусткою, якою його в'язатиме і на весіллі. Наречена намагається зробити це якнайміцніше, адже існує повір'я, якщо хустка під час сватання чи весілля розв'яжеться, то й шлюбний зв'язок молодих буде недовговічний. В майбутньому цю хустку дружина зберігає поряд з рушником, на який ставатимуть під час вінчання чи обряду в РАГСі, двома обрядовими свічками, віночком протягом всього сімейного життя. Староста кладе руки молодих на хліб, перев'язує їх руки рушником і дає цілувати хліб, батьки і присутні бажують нареченим довгих щасливих літ разом. Наречена перев'язує старостів нареченого зліва направо, а мати нареченої перев'язує старостів нареченої, яких самі запрошували. Старости обмінюються хлібами. Господарі, батьки молодої, запрошують гостей до столу. За столом повинна бути парна кількість гостей, щоб молоді жили в парі до віку. Після першого столу частувань молоді з батьками йдуть в окрему кімнату і домовляються про весілля. Визначається календарна дата проведення весілля (не можна одружуватись у піст), обговорюється форма весілля: "загальне" чи "окреме" весілля. "Загальне" весілля – це повністю осучаснена форма проведення власне весілля. Батьки, виходячи із господарських розрахунків, з метою економії коштів і часу, домовляються, об'єднують кошти, наймають приміщення, замовляють частування і запрошують гостей з обох сторін. Святують протягом дня. Я пізніше розповім про "окреме" лисогірське весілля. У 1970 – 80-х роках молода мала обдарувати найближчих родичів молодого, а він – її родичів. З часом звичай обдаровування як обов'язковий віджив, батьки і молоді домовляються, чи будуть взаємні обдаровування під час весілля, чи ні. Якщо молоді не поспішають із весіллям, то не обов'язково домовлятися про деталі проведення весілля під час сватання. Це можна зробити під час оглядин чи інших візитів батьків-сватів, про які вони домовляються заздалегідь. Після сватання батьки наречених називають один другого сватами. (Обряд сватання записано Шостак Дарією зі слів жительки села Лиса Гора Молдован Клавдії Миколаївни 1946 р. н.)

Окремо слід сказати про обрядовий рушник. У 1960 – 90-х рр. лисогірчанки, частіше всього, не вишивали, а купували обрядові рушники. Та з невідомих причин останнім часом ця тенденція почала змінюватися. Дівчата почали виймати зі старих скринь прабабусині рушники, вивчати техніку вишивки, вчитись вишивати і, кінець-кінців, вишивати собі рушники. Сучасні лисогірські дівчата вишивають хрестиком і гладдю. Крім того, вони вірять у те, що при вишиванні рушника треба бути спокійною, в гарному настрої, бо на полотні вишивається програма власного майбутнього. Знають, що калина символізує кров, невмирущість роду. Дуб і калина – символ сили і краси, оберіг чоловічої енергії. Виноград символ радості і краси створення сім'ї, життєвої ниви, де чоловік є сіячем, а жінка ростить і плекає дерево їх роду. Квітка лілії символізує дівочі чари, чистоту і цнотливість. Листок і пуп'янок лілії – народження, розвиток та безперервність життя. Хрест в орнаменті благословляє пару на утворення сім'ї. (Записано зі слів жительки села Лиса Гора Явіци Тамари Дмитрівни 1956 р. н.).

Оглядини. Цей акт весілля проводиться, щоб батьки нареченої краще познайомились із сім'єю нареченого і, якщо це потрібно, домовились про організацію весілля. Присутні на

оглядинах можуть бути лише молодий з молодою та їхні батьки. Хоча за бажанням сторін, можна запросити старостів, рідних, особливо дідусів та бабусь.

Запросини. Обряд запросин в Лисій Горі, на жаль, втратив свою чарівність давніх традицій українських запрошень, та все ж таки, молоді лисогірці дотримуються певних правил. Листівку із письмовим запрошенням потрібно вручити майбутнім гостям не пізніше як за тиждень до весілля і обов'язково вдома у господарів, щоб не образити їх: "Запрошує на дорозі, щоб не були на порозі".

Коровай. В давнину весільний хліб був символом місяця чи сонця – залежно від того, яке із цих світил уявлялося чоловічим началом, – писав етнограф М.Сумцов. – Крім того, весільний хліб символізував жениха і наречену. Нині весільний хліб символізує осіле і заможне домашнє життя. Для випікання короваю і всіх інших виробів із тіста, крім тортів і тістечок, мамами молодого і молодої запрошуються господині, що щасливі у подружньому житті. Потрібно попросити Божого благословення, щоб коровай удався і молоді жили до віку в мирі та злагоді. Таємно жінки кидають до тіста одну чи декілька монет, достануться вони "щасливим" гостям. Після випікання коровай прикрашають гільцем і різками (очищеними гілочками дерева, обмотаними тістом у вигляді листочків і висушеного в печі). Солодке пригощання готують дівчата під керівництвом головної куховарки – жінки, котру запрошують батьки для підготовки частування до весілля. Весь останній тиждень перед весіллям розпланований матір'ю нареченої і куховаркою. В неділю, за тиждень до весілля, печуть хрустики – солодке хрустке печиво, шишки – здобні булки. В понеділок приходять сусідки та рідня скупти птицю, підготувати її до копчення, та інші м'ясні страви. У вівторок чи середу ріжеться кабанчик, переробляється. Господарі мають розрахувати основні продукти таким чином: 1 кг м'яса свинини і один літр горілки на кожного запрошеного. У 1980 – поч. 90 рр. весілля робилися на 200 – 300 чел., тому різали господарі по два, навіть три кабана. Крім того, звозиться посуд, батько із чоловіками готують матеріал для складання, будівництва палатки (шалаша, балагана). У четвер починається масове готування страв та тотальна підготовка всього весілля. Готуються м'ясні холодні закуски до першого столу, напівфабрикати гарячого столу. В четвер та п'ятницю готуються-випікаються страви третього солодкого столу: тістечка (персики, трубочки, вишеньки, горішки, грибочки), багатошарове желе, торти кількох видів. Традиційно вважають, що батьки нареченої повинні підготувати більше пригощання, адже в них гості будуть гуляти два дні, тоді як в нареченого лише вечір та недільний день. В п'ятницю жінки готують салати тощо, а молодь та діти прикрашають палатку стрічками, зеленими гілочками, паперовими квітами, витинанками, плакатами із побажаннями молодим. (Записано зі слів жительки села Лиса Гора Молдован Клавдії Миколаївни 1946 р. н.). Цей останній день тижня перед весіллям особливо важливий для молодої, заздалегідь продуманий зовнішній вигляд нареченої потрібно перетворити в реальність. Тут лисогірські дівчата-наречені чинять, як, мабуть, і всі дівчата в світі: беруть на прокат весільну сукню, ще раз перемовляються з парикмахером, візажистом... Ще в п'ятницю молоді мають удвох сходити на кладовище і запросити померлу рідню на весілля, цим самим виказати повагу до предків роду і бажання двох сімей об'єднатися. (Записано зі слів Карвацької Антоніни Володимирівни 1970 р. н., жительки села Лиса Гора).

Весілля. Суботній ранок для батьків нареченої розпочинається приблизно о четвертій годині ранку. Приходять старости, куми, сусідки накривати на стіл холодні закуски. Молода повинна прокинутися десь о шостій ранку, якщо не хоче, щоб її застали сонною дружки. Подружки молодої запрошуються на восьму чи дев'яту годину ранку. До цього часу наречена за допомогою старшої дружки, парикмахера... повинна мати бездоганний вигляд. Слід взяти до уваги той факт, що до зачіски нареченої, хоча б символічно, має докласти рук рідна ненька, це дійство, мабуть, несе в собі магічну силу. Наречена має бути спокійна, врівноважена, щоб по майбутньому життєвому шляху з нареченим пройти гідно, гарно. На стільці, де сидить наречена, неодмінно має бути подушка – чим більша, тим краще – вона, мабуть, символізує достаток, господарність, багатство. Коли ж молода встане виходити з батьківського дому, незаміжні дівчата намагаються якнайшвидше першою сісти на подушку, аби зразу за молодою теж вийти заміж. Потім всі дружки по черзі сідають на подушку, щоб кожній випала доля вийти заміж і бути щасливою у шлюбі. Гостей молодої зранку не частують, тільки перев'язують: молодь – стрічками, людей, що перебувають у шлюбі, – рушниками та хустками. (Записано зі слів

Цепурдей Олени Миколаївни жительки села Лиса Гора 1974 р. н.). Гостей молодого батьки пригощають, запрошуючи до столу, перев'язують і разом з ними їдуть автомобільним кортежем за молодю. Якщо ж вирішено пішки йти за молодю, то попереду весільної процесії йдуть двоє старостів з хлібом на рушниках, старостихи, за ними – наречений із старшим боярином, далі – молодь, потім – рідні та близькі. Процесію супроводжують музики – невеличкий духовий оркестр. Сходяться гості до нареченої, в домовлений час приїздить зі своїми гостями наречений. Його не пустять до двору, аж поки він не дасть за молоду викуп. У сцені викупу беруть участь молодші брати та сестри, племінники, сусідські діти та молодь, старостихи, що за словом у кишеню не полізуть. Потім із старшим боярином вони йдуть до хати за молодю. Наречений дарує квіти, а наречена перев'язує хусткою праву руку нареченого і приколює букетик квітів на лацкан піджака. Старша дружка, заздалегідь перев'язана нареченою, перев'язує старшого боярина святковою стрічкою і теж приколює букетик. Батьки нареченої благословляють молодих іконою, яку потім дарують їм. (Записано зі слів жительки села Лиса Гора Євко Ірини Василівни 1970 р. н.) Благословення батьками молодої проходить у деяких сім'ях при зачинених дверях, щоб нічиє зле око не порушило святого таїнства. (Записано зі слів жительки м. Первомайська Бучинської Ганни 1992 р. н.). Молоді виходять з двору, а мати нареченої посіває їх житом, монетами, цукерками, що символізує побажання довгого і багатого життя. Молоді до урочистого залу укладання шлюбів їдуть окремо, наречена з гостями попереду, наречений зі своїми гостями – за ними.

Після укладання шлюбу наречені покладають квіти до пам'ятника загиблим захисникам, воїнам Радянської армії під час Великої Вітчизняної війни, фотографуються в сільському парку, біля річки, а потім гості і молоді їдуть до батьків молодої. Старі люди радять повертатися до господи молодої іншою дорогою, з іншого кінця вулиці, щоб все те погане, що траплялося раніше в житті, не повторилося. Дорогою односельці молодим переливають дорогу, наречений повинен переносити наречену на руках, а старший боярин має кинути гроші тому, хто переливав. Молодих зустрічають хлібом-сіллю батьки та дідусі з бабусями. Від вулиці до порогу будинку простеляється килимова доріжка, всипана живими квітами. По ній молоді проходять до порогу, вклоняються дідусям, бабусям, батькам, приймають вітання та побажання найрідніших людей, беруть з рук батьків обрядові, випечені в домашній печі хлібини з сіллю, цілують їх і передають через голову, не оглядаючись, старостам. З рук батьків беруть по чарці горілки, пригублюють і виливають, теж не оглядаючись, назад себе. Батьки запрошують молодих та гостей до столу. Молодим стелять кожуха, а під нього кладуть гроші, садовлячи у відведеному місці за стіл. Світилка (незаміжня сестра нареченого чи сусідка) засвічує свічки за столом. Молодих частують, бажають злагоди... Гуляння у нареченої складається із трьох столів-частувань, приблизно по годині кожен, і танців, жартів між ними, приблизно по дві години. За першим столом виголошується перший тост батьком молодої з побажаннями добра, щасливої життєвої дороги, достатку новоствореній шлюбній парі. Потім ініціативу перехоплює один із старост, який сам проголошує другий тост, а потім, виконуючи роль ведучого, тамади, надає слово іншим гостям. Рідня молодої можуть розповісти про кумедні випадки з дитинства нареченої, поділитися своїми сподіванками щодо щасливого майбуття молодих, адже підвалини його були закладені ріднею ще в дитинстві. Гостей пригощають холодними м'ясними стравами: холодцем, копченими качками, копченим свинячим м'ясом та салом, домашньою ковбасою із салом і часником, домашньою копченою ковбасою, відбивними, м'ясними рулетами з печі, м'ясними кручениками з чорносливом, бризолями, фаршированими курячими стегенцями, фаршированими шийками, печінковими тортами, м'ясом з маринованою цибулею, заливними язиками, тарталетками з м'ясом чи морепродуктами, рулетом з оселедця, фаршированою і заливною рибою... Салатів готують до десяти різновидів, кілька блюд із грибами... За першим столом подається гаряча тушкована картопля з м'ясом, солянка. Після першого столу пригощань гості танцюють. Перший танець – вальс – розпочинають наречені і до них приєднуються бажуючі гості. Потім музиканти, чергуючи повільні мелодії зі швидкими, виконують пісні з репертуару сучасних співаків та груп: Верки Сердюки, Ірини Білик, Філіпа Кіркорова, гурту "Звери", Михайла Круга, Ані Лорак. Традиційно виконують народні українські пісні у сучасній обробці, звучать молдавські, єврейські, російські мелодії. Наречені продовжують фотографуватись з батьками та гостями. За другим столом наречений обдаровує близьких

родичів нареченої, а за столи подають гаряче: болгарський перець фарширований, голубці, печінка тушкована з морквою, крупка з курятиною (цю старовинну лисогірську страву вміють готувати декілька жінок у селі: промите сухе пшоно затирається в овальних дерев'яних ночвах (кориті) пшеничним борошном і збитими яйцями – одержуються мілкі кульки приблизно одного розміру, їх проварюють в підсоленому окропі, на тарілку викладається із молодою тушкованою курятиною), пальчики м'ясні, пончики з печінкою, налисники з печінкою... (Записано зі слів жительки села Лиса Гора Чепурної Катерини Іванівни 1976 р. н.) Тости старостів і гостей набувають більш жартівливого характеру. Жарти разом з гостями плавно перекочують на танцювальний майданчик. Виконується танець тещі та зятя – "Чоботи". Наречений запрошує матір своєї дружини на танець, одягає їй старі чоботи і танцює з нею, а гості кидають гроші на підлогу, нібито тещі на чоботи. Проводяться танцювальні та ігрові конкурси між гостями. Молоді люди танцюють танець "Рушничок". На сучасному лисогірському весіллі не співають обрядових пісень, не збереглися і весільні переспіви-змагання гостей молодої та молодого, описані В.К.Борисенко у її історико-етнографічному дослідженні "Весільні звичаї та обряди на Україні" (К., 1988) Лисогірці на весіллях виконують звичайні ліричні пісні про кохання, шлюб...

Ой у вишневому садку
Там соловейко щебетав,
Додому я просилася,
А він мене все не пускав.

Коханий мій, та я твоя,
Пусти мене, зійшла зоря
Проснеться матінка моя,
Буде питать, де була я.

А ти їй дай такий відповідь:
"Весна іде – рожевий цвіт,
Весна іде, красу несе,
А в тій красі радіє все".

"Доню моя, не в тому річ,
Що ти гуляла цілу ніч,
Чому розплетена коса,
А на очах бринить сльоза?"

"Коса моя розплетена?
її подруга розплела,
А на очах бринить сльоза,
Бо полюбила хлопця я.
Мамо моя, ти вже стара,
А я красива й молода.
Я жити хочу я люблю.
Мамо не лай доньку свою."

Горіла сосна й палала.
Під ней дівчина стояла.

Під ней дівчина стояла.
Русяву косу чесала.

Ой коси, коси ви мої,
Довго служили ви мені.

Більше служити не будете,
Під білий вельон підете.

Під білий вельон під вінок.
Більш не підеш ти у танок.

Під білий вельон під хустку.
Більш не підеш ти за дружку.

Спить ставок, де колишуться віти
І вода в верболозах цвіте,
Там заграла плакуча гітара,
Там дівчина стрічала весну.

Ти не плач, не журися, дівчино,
Ти не плач, не журись, не ридай.
Через рік, як цвістиме калина
В тихий вечір мене почекай.

І настав час важкого чекання,
І прийшла довгождана пора,
Дівчинонька прийшла до калини,
А коханого її там нема.

Будеш знати, як хлопців кохати
І як вірити їхнім словам.

(Записано зі слів жителя села Лиса Гора Молдована Івана Терентійовича 1944 р. н.). До цих пісень слід додати "Ой чиє ж то жито...", "Цвіте терен, терен цвіте...", "В саду гуляла" тощо.

За третім столом гості обдаровують молодих. Розпочинає це дійство староста молодої: "У нашого жениха й нареченої є тато й мама. Надаємо їм слово". Батьки молодої за традицією дарують побутову техніку, постіль, можливо житло. Хоча останнє – прерогатива батьків нареченого: "Що за наречений без хати". Взагалі лисогірці вважають, що сина батьки мають одружити, дати житло і перевести його на власне господарство, а доньку "потрібно кормити все життя", тобто сім'ї дочки батьки допомагатимуть матеріально завжди, незалежно від статків сім'ї зятя. Потім старости нареченого від імені його батьків обдаровують близьких родичів нареченої: батьків, дідусів, бабусь, рідних братів, сестер. Далі староста надає слово хрещеним батькам, рідним дядькам, тіткам... Усіх, хто дарує, частують шишкою та чаркою горілки. Одружену, сімейну пару частують від імені молодих однією шишкою, як одне ціле, а неодружених парубків та дівчат – кожного окремо. Гості по черзі виголошують тости, побажання, серед яких обов'язково пролунає з уст якоїсь старенької кумасі давнє і жартівливе:

Дарую гроші, щоб були хороші. Дарую копійку, щоб мали довіку. Дарую бурячок, щоб Бог дав дочок. Дарую кобчик (пташку), щоб був до года хлопчик. Дарую морквину, щоб не ходив до другої в долину... Дарю золото й сrebro, щоб завжди було в сім'ї добро! Дарю мішечок зерна, щоб ніколи не була одна! Дарю мішечок часнику, щоб любилися до смаку! Дарю мішечок кислиць, щоб не бігав до других молодичь! Дарю пуд проса, щоб не ходила по морозі боса! Дарю мішечок цибулі, щоб не давала свекрусі дулі! Дарю мішечок жита, щоб ніколи не була бита! Дарю вам два п'ятака, щоб родився син і дочка! Дарю коробку леденців, щоб не любила чужих молодців!

Хрещені батьки мають дарувати дорогі подарунки – круглу суму грошей, чи натуральну ковдру, килим. Дідусі і бабусі намагаються дарувати щось із постелі, бабусі дарують власноруч зроблені подушки і ковдри із гусячого пір'я. Всі гості знають правило, що молодим потрібно дарувати те, що не б'ється, щоб служило все життя.

Після дарування молоді збираються йти до батьків молодого. Наречена прощається зі своїм родом, дякуючи батькам. Весілля продовжується, а молоді зі старостами, молоддю йдуть голосним почтом селом, приймаючи вітання односельчан.

У нареченого вдома молодих чекають батьки та гості. Батьки вітають хлібом-сіллю, благословляють іконою, частують горілкою, (обряд зустрічі молодих проходить так само, як у батьків молоді), запрошують до хати, а потім до столу. Весілля у нареченого триває теж три столи, закінчується пізно вночі після дарування. Останній обряд суботнього дня – зняття вінка.

Вінок з нареченої знімає наречений. Він обережно виймає з волосся молоді приколки, за кожною приколкою цілує кохану. Після зняття вінка наречений пов'язує своїй дружині хустку, котру знімає з руки, і танцює з молодю танець. Потім молода по черзі дівчатам одягає свій вінок і з ними танцює. Молодих проводжають спати, а весілля може продовжуватись. (Записано зі слів жительки м. Первомайська Бучинської Ганни 1992 р. н.)

В неділю, другого дня весілля, гостей кличуть на десяту годину. Прийти вони повинні з носовими хусточками, здоровкатися мають один з одним за руку через хусточку, щоб новостворена молода сім'я завжди мала достаток, "щоб не були голі й босі". Якщо наречені запланували вінчатися в церкві, то саме в неділю це відбувається. Гості і наречені крокують до церкви, де відбувається обряд вінчання. А потім... Зустрічають гостей перевдягнені ряджені в цигана, лікаря,.. беруться їх "умивати", вимагаючи за це плату. Гроші, зібрані з гостей, йдуть на купівлю подарунків батькам. Наречений з нареченою у однакових фартухах пригощають гостей і батьків, яких гості перевдягають у ряджених наречених. Гостей пригощають за першим столом борщем, юшкою, шурпою, гарячими (картоплею з печі) і холодними закусками. Після частування продовжуються веселощі та жарти. Якщо на цьому весіллі батьки одружують останню свою дитину, то на другий день весілля їх везуть купати до річки. Садять на візок, в котрий насипано сміття, каміння, призначають гостей на роль коней, визначають інші ролі... і, жартуючи, катають батьків. Молода пара їде в гості на весілля до батьків молоді, щоб там теж почастувати гостей. У другій половині дня розрізають коровай і на весіллі молодого і на весіллі молоді, пригощають гостей, визначають "щасливих" гостей (кому дісталася монета з короваю), а музикантам за традицією дістається "підшва" (нижня частина) короваю. До короваю подають ряжанку. Додому гості беруть гілочку з короваю – дівування або гільце.

Закінчується весілля ввечері у неділю, хоча рідні та близькі приходять в понеділок "на кури", "на вареники"..., допомагаючи батькам навести лад у господі. (Записано зі слів жительки села Лиса Гора Молдован Клавдії Миколаївни 1946 р. н.)

Я щиро поділяю думку багатьох етнографів, що весілля є і буде одним із найпоетичніших виявів народного таланту, вірності традиціям і моралі наших предків.